

Vai mediji drīkst izmantot ierakstus no cilvēku sociālās saziņas platformām?

Mediji publikācijās un sižetos nereti iekļauj informāciju, ko cilvēki atklāj sociālās saziņas platformās (Facebook, X, Instagram u.c) – aculiecinieku uzņemtās fotogrāfijas un video, dažāda veida ierakstus, ziņas un paziņojumus, komentārus un diskusijas. Mediji parasti neprasa atļauju tos izmantot. Visbiežāk tas notiek ar ierakstiem, kas bija publicēti nevis privāti, bet publiski. Tomēr ne vienmēr cilvēki ir mierā, ka viņu publicētais, kas bija pieejams šaurākai auditorijai, pēkšņi lasāms ziņu portālā vai žurnālā. **Cik ētiska ir šāda mediju rīcība? Ko mediji nedrīkst darīt?**

Kas medijiem ir jāievēro?

Cita cilvēka radīta satura izmantošanā medijam ir jāsabalansē vairāki svarīgi principi – mediju tiesības neatkarīgi iegūt un publiskot informāciju, privātums, sabiedrības intereses, cieņa, un autortiesības.

Ko nozīmē “sabiedrības interese”?

Arī konkrēts cilvēks, viņa personība, uzskati, ar viņu notiekošais var interesēt sabiedrībai. Piemēram publiskas personas, t.sk. amatpersonas darbība un uzskati, arī “parasta” cilvēka uzskati par sabiedrībai vai kopienai svarīgiem jautājumiem (no politikas līdz sniega tīrīšana pilsētā), diskusijas, komentāri. Tomēr arī publiskām personām ir tiesības rēķināties, ka mediji ievēros viņu un viņu ģimenes privātumu.

Vai medijiem jāievēro privātums?

Izmantojot cilvēku publiskotu informāciju, medijiem ir jāizvērtē, vai tajā nav personas dati vai cita sensitīva informācija – bērnu foto u.tml. Tas, ka cilvēka ieraksts ir publisks, nenozīmē, ka medijam ir tiesības to automātiski pārpublicēt, iepriekš kritiski neizvērtējot vai šī informācija ir sabiedrības interesēs, tajā nav sensitīva informācija, kuru pārpublicēt konkrētajā situācijā medijam nav pamata.

Ko drīkst mediji?

Medijiem, pat tad, kad to intereses ir komerciālas, ir tiesības brīvi, neprasot atļauju vai piekrišanu, iegūt un izplatīt sabiedrībai interesējošu informāciju. Mediji ir tiesīgi izmantot publiski pieejamu un pašu ievāktu informāciju. Īpašākos gadījumos, kad tas ir sabiedrības interesēs un samērīgi, mediji var publiskot arī konfidenciālu informāciju.

Ko nozīmē cienīt infomācijas avotu?

Arī tad, kad cilvēks ir dalījies ar informāciju publiski un medijam ir tiesības šo informāciju izmantot, var būt situācijas, kad medijam jāsažinās ar ieraksta autoru. Tas būtu jādara gan situācijās, kad jāpārbauda fakti, gan tad, kad nepieciešams iekļūstīgums. Piemēram, kad cilvēks dalās ar informāciju par saslimšanu, atklāj kā kļuvis par nozieguma upuri un brīdina citus, utt. Pat tad, ja medijs ir nolēmis izmantot šādu publiskas vai privātas personas atklātu privātu informāciju, to vēlams darīt izrādot cieņu – informējot par nodomu, lūdzot atļauju, uzklauser, uzdodot precizējošus jautājumus. Tas palīdz veidot cieņpilnas attiecības starp informācijas avotiem un medijiem, sekmē uzticēšanos medijiem un palīdz tiem labāk īstenot savas funkcijas.

Vai medijiem jāievēro autortiesības?

Medijiem ir tiesības brīvi atstāstīt sabiedrībai svarīgus notikumus, diskusijas. Vienlaikus, publicējot un izmantojot citu autoru radītus materiālus, ir jāievēro autortiesības. Īsi ieraksti un komentāri, piemēram, vietnē “X” visdrīzāk netiks uzskatīti par aizsargājamiem darbiem, tāpēc tos sabiedrības interesēs varētu izmantot, atsaucoties uz informācijas avotu. Savukārt uz fotogrāfijām autortiesības ir attiecināmas, tāpēc daudzos gadījumos to izmantošanai būs nepieciešama autora piekrišana pārpublicēšanai. Izmantojot ar autortiesībām aizsargātus darbus, arī medijiem ir jānodrošina samērīgums starp sabiedrības un autoru un autortiesību turētāju interesēm.